

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE
ÎN EDUCAȚIE**

**EXAMENUL NAȚIONAL
PENTRU DEFINITIVARE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**DISCIPLINA
LIMBA ROMÂNĂ ȘI LITERATURA PENTRU COPII și
METODICA DESFĂȘURĂRII ACTIVITĂȚILOR
INSTRUCTIV-EDUCATIVE ÎN CREȘĂ**

**EDUCATOR-PUERICULTOR
(ÎN LIMBA ROMÂNĂ)**

A. NOTA DE PREZENTARE

Studiile efectuate în ultima perioadă au evidențiat importanța educației timpurii în viața oricărei persoane, această perioadă fiind marcată de parcurgerea unor etape esențiale pentru succesul ulterior al copilului, atât în viața școlară, cât și în viața personală. Mai mult decât atât, unul dintre cei care au o intervenție crucială în această perioadă importantă a dezvoltării copilului este educatorul-puericultor, persoana calificată care se ocupă de creșterea, îngrijirea și educația timpurie a copilului mic. De altfel, este evident că, între mediul de dezvoltare al copilului și dezvoltarea intelectuală a acestuia, există o corelație semnificativă. Drept urmare, putem afirma că o educație timpurie de calitate urmărește dezvoltarea personală continuă, dezvoltarea emoțională, dezvoltarea creativității și dezvoltarea propriilor valori și a valorilor sociale, impactul experiențelor pozitive din copilăria timpurie fiind cel care contribuie la dezvoltarea viitorului adult.

Prezenta programă, aplicabilă *Examenului național de definitivare în învățământul preuniversitar*, pentru specializarea Educator-puericultor, în limba română, se dorește a fi un răspuns la acest nou context. Aceasta ține cont de formarea pentru această profesie didactică, fiind elaborată în acord cu legislația în vigoare, iar concepția, principiile și criteriile care stau la baza propunerilor tematice sunt următoarele:

- a) statutul și competențele aferente carierei didactice;
- b) eficacitatea practică și socială, derulată de educatorul-puericultor în cadre instituționale, cum ar fi creșele, grădinițele, cluburile, centrele de zi sau centrele de recreere și joacă, precum și oferta de conținuturi asociată cu interesele de bază ale copilului mic;
- c) diversificarea competențelor dobândite de educatorul-puericultor în cadrul procesului de formare inițială, continuă și dezvoltare personală;
- d) dezvoltarea și inovarea metodologică, prin reflecție asupra teoriei și practicii educaționale de la nivel național, respectiv raportarea la tendințele și modificările survenite în documentele europene.

Prezenta programă pentru *Examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar*, specializarea Educator-puericultor (în limba română), cuprinde următoarele:

- A. Nota de prezentare;
- B. Competențele profesionale ale educatorului-puericultor;
- C. Tematica pentru Limba română și literatura pentru copii;
- D. Tematica pentru Metodica desfășurării activităților instructiv-educative în creșă.

B. COMPETENȚELE PROFESIONALE ALE EDUCATORULUI-PUERICULTOR

Proba scrisă din cadrul *Examenului național de definitivare în învățământul preuniversitar* evaluează o serie de competențe specifice educatorului-puericultor, pe care acesta urmează să le demonstreze în activitatea didactică, precum:

- analizarea și abordarea flexibilă a curriculumului pentru educație timpurie, în vederea aplicării personalizate a acestuia în procesul de învățământ în creșă;
- construirea unor activități de învățare în concordanță cu competențele, valorile și atitudinile prevăzute în curriculumul pentru educație timpurie;
- alegerea și adecvarea principiilor și strategiilor didactice utilizate în cadrul activităților desfășurate în învățământul antepreșcolar, în vederea formării comportamentelor stabilite prin curriculumul pentru educație timpurie;
- adaptarea demersului didactic la nevoile reale ale copiilor, prin individualizarea și diferențierea învățării;
- abordarea integrată a învățării în învățământul antepreșcolar, prin valorificarea corelațiilor intra- și interdisciplinare;
- aplicarea unor instrumente și metode diverse de evaluare, ale căror rezultate să fie analizate și interpretate în vederea optimizării acțiunii didactice;
- adecvarea activității de evaluare continuă la cerințele evaluărilor/examenelor naționale;

- examinarea critică a caracteristicilor diferitelor strategii didactice în vederea adaptării conceptelor și a resurselor utilizate la grupul de copii și la obiectivele învățării.

Structura probei scrise pentru *Examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar, pentru specializarea Educator-puericultor (în limba română)*:

- Limba română și literatura pentru copii – **scris**;
- Metodica desfășurării activităților instructiv-educative în creșă – **scris**;

NOTĂ: - Portofoliul și proba practică se realizează în conformitate cu *Metodologia – cadru privind mobilitatea personalului didactic de predare din învățământul preuniversitar*, în vigoare.

C. TEMATICA PENTRU LIMBA ROMÂNĂ ȘI LITERATURA PENTRU COPII

LIMBA ROMÂNĂ

- **Elemente fonetică și de ortografie, ortoepie și ortografie**
 - alfabetul limbii române și alfabetul fonetic internațional
 - tipuri de sunete: vocale, semivocale, consoane
 - corespondența literă-sunet
 - diftong, triftong, hiat
 - silaba și despărțirea în silabe-reguli de despărțire în silabe
 - accentul
 - semne ortografice (apostrof, bara oblică, blank, cratimă, linia de pauză, punctul, virgula)
 - semne de punctuație (punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, punctele de suspensie, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, punctul și virgula, virgula, linia de pauză, parantezele)
 - scrierea cu literă mare sau mică
- **Elemente de vocabular**
 - sinonime
 - antonime
 - cuvinte polisemantice
 - omonime
 - paronime
 - mijloace interne de îmbogățire a vocabularului (derivarea și compunerea)
- **Părțile de vorbire**
 - verbul – modurile și timpurile verbale; forme verbale nepersonale; ortografie și ortoepie.
 - substantivul și articolul – substantive comune și substantive proprii; genul și numărul; substantive colective; cazul substantivelor; funcții sintactice; categoria determinării: articolul hotărât și nehotărât; ortografie și ortoepie.
 - adjectivul – tipuri; acordul adjectivului cu substantivul; gradele de comparație; funcții sintactice; ortografie și ortoepie.
 - pronumele și adjectivul pronominal – tipuri (pronumele personal propriu-zis; pronumele reflexiv; adjectivul de întărire; pronumele de politețe; pronumele și adjectivul posesiv; pronumele și adjectivul demonstrativ; pronumele și adjectivul interogativ; pronumele și adjectivul relativ; pronumele și adjectivul nehotărât; pronumele și adjectivul negativ); cazuri și funcții sintactice; ortografie și ortoepie.
 - numeralul – tipuri de numeral (cardinal și ordinal), categoria numărului, genului; valoarea adjectivală, substantivală și pronominală; cazul; funcții sintactice; ortografie și punctuație.
 - adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția – tipuri/clasificare; recunoaștere; ortografie, ortoepie și punctuație.

- **Organizarea propoziției și a frazei**
 - enunțul. Tipuri de enunț
 - propoziții afirmative și negative
 - relații sintactice la nivelul enunțului: coordonarea și subordonarea – modalități/mijloace de realizare
- **Funcții sintactice**
 - predicatul – verbal și nominal-realizări ale predicatului verbal; predicatul nominal: verb copulativ și nume predicativ-realizări; propoziția predicativă, realizare a numelui predicativ-recunoaștere, construcție/ exemplificare
 - subiectul – exprimat: simplu și multiplu; acordul predicatului cu subiectul; subiect neexprimat-subînțeles și inclus; realizări ale subiectului
 - complemente
 - complementul direct – recunoaștere; realizări ale complementului direct; aspecte normative
 - complementul indirect – recunoaștere; realizări ale complementului indirect; aspecte normative
 - complementul prepozițional – recunoaștere; realizări ale complementului prepozițional; aspecte normative
 - atributul – recunoaștere, realizări ale atributului
- **Elemente de stilistică**
 - limba standard
 - limba vorbită. Limba scrisă
 - limbaj popular. Varianta regională a limbii
 - limbaj colocvial

LITERATURA PENTRU COPII

- **Creația populară** – Folclorul literar pentru copii
 - **Genul epic**
 - a) specii literare: *basmul popular, legenda populară, snoava*
 - b) conținuturi:
 - basmul popular: *Aleodor Împărat, Greuceanu* (colecția Petre Ispirescu)
 - legenda populară: *Legenda lui Traian și Dochia, Legenda Vrâncioaiei*
 - snoava: vol. *Păcală și Tândală*
 - **Genul liric**
 - a) poezii ceremoniale: colinde, ghicitori, proverbe, zicători
 - b) conținuturi:
 - colinde: *Florile Dalbe, Plugușorul, Sorcova*
 - ghicitori, proverbe, zicători (colecția lui Petru Demetru Popescu)
- **Creația cultă**
 - **Genul epic**
 - a) specii literare: *fabula, legenda cultă, basmul cult, povestirea, schița, romanul pentru copii și despre copii, narațiune versificată*
 - b) conținuturi:
 - fabula: *Toporul și pădurea* de Grigore Alexandrescu, *Greierele și furnica* sau *Corbul și vulpea* de Jean de La Fontaine
 - legenda cultă: *Legenda ciocârliei* de Vasile Alecsandri, *Legende de Olimpul* de Al. Mitru
 - basmul cult: *Palatul de cleștar* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Hansel și Gretel* sau *Cenușăreasa* de Frații Grimm
 - povestirea: *Căprioara* de Emil Gârleanu, *Dumbrava minunată* de Mihail Sadoveanu, *Moș Ion Roată și Unirea* de Ion Creangă, vol. *Povestiri istorice* de

Dumitru Almaș (*La Rovine în câmpii, Ștefan cel Mare, Biruitor în lupta de la Vaslui*), *Mica sirenă* sau *Povestea lebedelor* de H. Ch. Andersen

- romanul pentru copii și despre copii: *Amintiri din copilărie* (fragmente) de Ion Creangă, *Micul Prinț* de Antoine de Saint-Exupéry
- narațiune versificată: *Cărțile cu Apolodor* de Gellu Naum

- **Genul liric**

a) poezii despre copilărie, poezia despre natură, poezia de inspirație istorică

b) conținuturi:

- poezia despre copilărie: *Cântec de adormit Mitzura* de Tudor Arghezi, *Întâmplări din grădina mea* de Ana Blandiana
- poezia despre natură: *În grădină* de Dimitrie Anghel, *La mijloc de codru* de Mihai Eminescu
- poezia de inspirație istorică: *Scrisoarea III* de Mihai Eminescu, *Țară* de Lucian Blaga
- poezia despre călătorie: *Dor de călătorie* de Vasile Alecsandri, *În tren* de George Topârceanu, *Aventurile lui Arik* de Ioana Nicolaie
- poezia despre joc: *Joc la soare* de Constanța Buzea, *Joc* de Ana Blandiana
- poezia despre familie: *O, mamă...* de Mihai Eminescu, *Acasă* de Octavian Goga, *Firimituri* de Ioana Nicolaie

- **Teatrul pentru copii**

a) conținuturi: *Înșir' te mărgărite* de V. Eftimiu, *Viața ca o poveste* de Sînziana Popescu (vol. *Teatru pentru prichindei: mari, mici și mititei*)

Notă:

Componenta *Limba și literatura pentru copii*, din structura probei de concurs, va fi dimensionată pe două module:

- aplicarea elementelor de limbă română pe un text la prima vedere, care poate fi selectat atât din opera scriitorilor studiați, cât și din cea a altor autori;
- redactarea unui eseu structurat sau a unui eseu argumentativ, pe baza unui text aparținând genurilor sau speciilor literare prevăzute în prezenta programă de examen, cu evidențierea unei valori (educative, formative și culturale) existente în textele literare prevăzute în prezenta programă de examen, prin referire la conținuturile sau la personajele acestora.

BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ PENTRU LIMBA ROMÂNĂ ȘI LITERATURA PENTRU COPII

Bibliografie orientativă - Limba română

- Bidu-Vrânceanu, A., Forăscu, N., *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas Educațional, București, 2005.
- Dragomirescu Adina (coord.), *Gramatica limbii române pentru elevi și profesori – Sinteze și exerciții*, Editura Corint Educațional, București, 2022.
- Pană-Dindelegan, G. (coord.), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2019.
- ***Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române, I, II*, Editura Academiei Române, București, 2005.
- *** Academia Română, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a III-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2022.
- ***Manualele de *Limba română*, cls. a IX-a, a X-a, a XI-a, a XII-a pentru Școlile Normale/Liceele pedagogice/Colegiile pedagogice (în vigoare).
- www.subiecte.edu.ro

Bibliografie orientativă - Literatura pentru copii

- Andrei, Mariana, *Introducere în literatura pentru copii*, Editura Eminescu, București, 2006.
- Bodiștean, Florica, *Literatura pentru copii și tineret dincolo de "story"*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007.
- Breaz, Mircea, *Literatura pentru copii. Repere teoretice și metodologice*, Editura Asociația de Științe Cognitive din România, București, 2012.
- Buzăși Ion, *Literatura pentru copii, (note de curs)*, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, 2001.
- Cândroveanu, Hristu, *Literatura română pentru copii*, București, 1988.
- Chișcop, Liviu și Buzăși, Ion, *Literatura pentru copii*, Editura Grigore Tăbăcaru, Bacău, 2000.
- Costea, O., Mitu, F., Stoica, C., Toma-Damșa, M., Vasilescu, E., Vlăduț, A., *Literatura pentru copii* (manual pentru Școlile Normale - cls. a XIII a), Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
- Goia, Vistian, *Literatura pentru copii și tineret (pentru institutori, învățătoare și educatoare)*, Editura Dacia, Cluj, 2003.
- Marinescu, Valeriu, *Literatura pentru copii. Ghid teoretic și aplicativ destinat actualelor și viitoarelor cadre didactice din învățământul preșcolar și primar*, Editura Ars Docendi, Universitatea București, 2018.
- Rogojinaru, Adela, *O introducere în literatura pentru copii*, Editura Oscar Print, București, 1999.
- Savosy, Joseph, West Silke Rose, *Cum să le spunem povești copiilor*, Editura Litera, București, 2022 (traducător Adriana Bădulescu).
- Stoica, C., Vasilescu, E., *Literatura pentru copii* (manual pentru Școlile Normale - clasa a XII-a), Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
- ***www.subiecte.edu.ro

D. TEMATICA PENTRU METODICA DESFĂȘURĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-EDUCATIVE ÎN CREȘĂ

- **Curriculumul pentru educație timpurie**
 - structura curriculumului pentru educația timpurie; principii și valori fundamentale
 - concepte de bază ale programei pentru educația timpurie (domenii de dezvoltare, dimensiuni ale dezvoltării, comportamente observabile, teme anuale de studiu)
 - planul de învățământ – importanță și organizare
 - metodologia de aplicare a planului de învățământ - elemente de bază:
 - programul zilnic de activitate
 - jocuri și activități liber-alese, rutine și tranziții, activități tematice și activitățile de dezvoltare a înclinațiilor personale/predispozițiilor/aptitudinilor din perioada după-amiezii, activitățile extrașcolare)
- **Proiectarea activităților ludice și de învățare**
 - elaborarea documentelor de proiectare didactică: planificare calendaristică, planificare săptămânală, proiect de activitate didactică (temă, scop, obiective, evenimente didactice)
- **Managementul activităților ludice și de învățare. Organizare și realizare**
 - jocul - principala formă de organizare a procesului de învățământ în creșă; Clasificarea jocurilor; Funcțiile jocului. Valențe formative/educative ale jocului
 - organizarea spațiului/mediului educațional (intern și extern, fizic și social); cerințe psihopedagogice și ergonomice
 - combinații între diferite strategii didactice, în viziune sistemică
 - metode, tehnici și procedee folosite în cadrul diferitelor tipuri de activități de învățare
 - modalități de optimizare a situațiilor/contextelor de învățare prin intermediul mijloacelor didactice și a materialului didactic

- diferențiere și individualizare în procesul de învățământ desfășurat în creșă. Adaptare curriculară
- tipuri de activități tematice (activități de creație și comunicare, activități de cunoaștere, activități de muzică și mișcare, activități artistice și de îndemânare, activități în aer liber, jocul) și mijloace de realizare (povestirea, lectura educatoarei, jocul didactic, memorizarea, lectura după imagini, observarea, jocul de construcție, jocul de rol, jocul de mișcare, jocul muzical, modelaj, desen, pictură etc.)
- variante de organizare și de realizare a rutinelor și a tranzițiilor
- variante de organizare și de realizare a jocurilor și activităților liber-alese
- parteneriatul educațional. Relația unitate de învățământ – familie. Aspecte specifice ale comunicării cu părinții (contexte de comunicare, modalități de comunicare, etape, atribuții, drepturi)
- **Evaluarea în educația timpurie**
 - conceptul de evaluare: definire și analiză
 - forme ale evaluării specifice învățământului antepreșcolar
 - funcțiile evaluării
 - metode și instrumente de evaluare a rezultatelor și a progreselor în învățare ale copilului antepreșcolar. Fișa de apreciere a progresului copilului înainte de intrarea în grădiniță – structură și modalitatea de completare; rolul acestora
 - interpretarea și valorificarea rezultatelor evaluării în învățământul antepreșcolar

BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ PENTRU METODICA DESFĂȘURĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-EDUCATIVE DIN CREȘĂ

- Bocoș M., Preda V., Brănișteanu R., Clapou C., *Tradiții și valori – Ghid practic de opționale integrate*, Editura Delta Cart Educațional, Pitești, 2013.
- Brănișteanu, R., Chira, E., Florescu, D., Preda, V., *Ghid practic pentru Educația Timpurie Antepreșcolară*, Editura Trend, Pitești, 2023.
- Catalano, H., Albulescu, I., *Didactica jocurilor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2019.
- Catalano, H., Albulescu, I., (coord.), *Educația timpurie antepreșcolară. Ghidul cadrului didactic*, Didactica Publishing House, București, 2023.
- Catalano, H., Albulescu, I., *Pedagogia jocului și a activităților ludice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2018.
- Ciolan, L., *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași, 2008.
- Dumitrana, M., *Învățarea bazată pe cooperare*, Editura V & I Integral, București, 2008.
- Glava, A., Pocol, M., Tătaru, L.-L., *Educația timpurie: ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.
- Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O., *Piramida cunoașterii. Repere metodice în aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Diamant, Pitești, 2014.
- Golu, Fl., *Joc și învățare la copilul preșcolar. Ghid pentru educatori, părinți și psihologi*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2009.
- Gongea, E., Ruiu, G., Breben, S., *Activități bazate pe inteligențe multiple*, Editura Reprograph, Craiova, 2002.
- Ionescu, M. (coord.), *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Editura Vanemonde, București, 2010.
- Manolescu, M., *Teoria și metodologia evaluării*, Editura Universitară, București, 2010.
- Mitu, F., *Metodica activităților de educare a limbajului*, Editura Pro Humanitas, București, 2000.
- Niculescu, R., M., *Curriculum între continuitate și provocare*, Editura MEDIA, Sibiu, 2010.

- Norel, M., Bota, O., A., *Didactica domeniului experiențial limbă și comunicare*, Asociația de Științe Cognitive din România, Cluj-Napoca, 2013.
- Preda, V., *Copilul și grădinița. Urgența 2000: pariul limbajului și al comunicării*, Editura Compania, București, 1999.
- Preda, V., Breben, S., Gongea, E., Mitrulescu, V., *Învățarea bazată pe proiecte. Auxiliar didactic pentru aplicarea noului curriculum*, Editura Arves, Craiova, 2009.
- Vrăsmaș, A. E., *Consilierea și educația părinților*, Editura Aramis, București, 2002.
- Vrăsmaș, E., *Educația timpurie*, Editura Arlequin, București, 2014.
- Vrânceanu M. (coord.), *Educația și Dezvoltarea Timpurie a Copilului. Ghidul educatorului*. UNESCO-UNICEF. Editat cu concursul CNETIF, Chișinău, 2005.
- *** *Curriculum pentru educația timpurie* (în vigoare).
- *** *Educația – spre un pact pentru un oraș care educă* – document realizat de Biroul Educativ, Centrul Internațional Loris Malaguzzi, USR Ministerul Educației, al Universităților și al Cercetării, Oficiul Școlar Regional din Emilia Romagna - traducere Sânziana Sterghiu (în suportul de curs elaborat în cadrul Proiectului Dezvoltarea resurselor umane în învățământul preșcolar, POSDRU ID 61130).
- *** *Barcelona Objectives. The development of childcare facilities for young children in Europe with a view to sustainable and inclusive growth*, European Commission, 2013.
- *** *Metoda proiectelor la vârstele timpurii*, Editura Miniped, București, 2002/2005/2016.
- *** *Ghid de bune practici pentru educația timpurie a copiilor între 3-6/7 ani*, 2008.
- www.subiecte.edu.ro